

מיון הצמחים הימיים

לא קל לזהות ולמייין צמחים ימיים, מסיבות שאזכיר להלן. ככלל, צמחים הם יצרני מזון. הם מנצלים את המים ואת הפחמן הדו-חמצני הנפלט בנשימת בעלי חיים, ובעזרת אור השמש מתרחשת התגובה הנקראת **פוטוסינתזה**. התוצר שלה הוא פחמימות – סוכרים בעיקר המשמשים חומר גלם לבניית הצמח וגם כמובן כמזון לבעלי החיים הניזונים מהם.

התא הצמחי מכיל את הצבענים – **פיגמנטים**, שהעיקרי בהם **כלורופיל**, החיוני לפוטוסינתזה וצבענים נוספים שלהם תפקידים שונים במחזור החיים שלהם.

צמח יכול להיות תא אחד, (צמח חד-תאי), מושבת או/ו שרשרת תאים, ועד לצמח רב-תאי שמורכב מסוגי תאים רבים שלכל סוג מקום במערך הצמחי. מבחינה מיונית הצמחים נכללים בממלכת הצמחים, ובה כעשר מערכות, שאלה המצויות בים נקראות לרוב **אצות (Algae)** (בלעז).

כמה מחלקות של אצות יש בים מהן חד-תאיות ומהן רב-תאיות מכמה קבוצות, שנוהגים להבחין ביניהן על פי הצבענים הדומיננטים שלהם: **הכחוליות** – חד תאיות בעיקר, המאורגנות לעתים בשרשרות דמויות עלים או שערות. כיום רואים בהן חיידקים "כחולים" (ציאנו-בקטריות) **הירוקיות** – חד- ורב-תאיות, בגדלים שונים. פיגמנט ראשי כלורופיל למינהו.

חומיות - רב-תאיות כולן, מהן הגדולות ומגיעות לממדי עץ (באזורים הממוזגים של כדור הארץ) **זהוביות** – חד תאיות רובן בצבעי צהוב

להוביות - חד תאיות בעיקר

אדומיות – רב-תאיות בעיקר, צבענים לרוב אדומים – מהן צוברות גיר ומתקשות כאבן

קבוצה ייחודית של צמחי ים הם **הצמחים העילאיים** (בעלי פרחים) ש"חזרו" מהיבשה אל הים ושם הם יוצרים בתי גידול ניכרים משני סוגים בעיקר: (1) **עשבי ים** – צמחים ירוקים, המשתרעים על שטחים נרחבים בתחום הרדוד של קרקע הים ו-(2) **מנגרובים** – עצים ושיחים הגדלים כשהם טבולים למחצה במי הים, שסיגלו עצמם להתקיים במים על ידי יצירת התפלת המים מהמלח - מנגנונים לסילוק עודפי מלח - וכן להולכת חמצן לחלקים התת-קרקעיים.

החד-תאיות מופיעות במים כפלנקטון, הרחוף בחלל המים ולחלק מהן שוטונים או ריסים זעירים שמניעים אותן. קבוצה חשובה הן האצות **השתופניות** שיוצרות מושבות צפופות בתוך חללי גופם של בעלי חיים. הן נקראות בלעז "זואוקסנתלות" בשל הקשר בין האצות הללו ואלמוגים – שהם חיות – הרבה מהאלמוגים נחשבים – או זהו בעבר בטעות לצמחים. תמצאו מידע על כך בדפים המוקדשים לאלמוגים הריפויאנים שלהם קשרים כאלה.

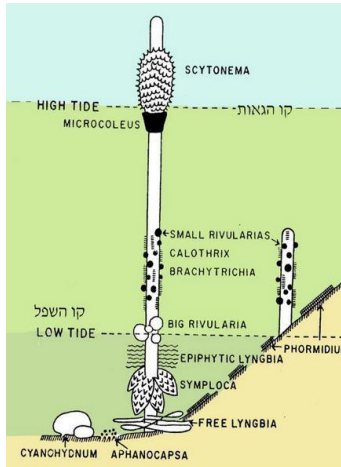
הרב-תאיות מאורגנות כצמחים לכל דבר. בשל התאמתן לחיים בים או באגמים, הן חסרות שורשים, ולחלק מהן "דמויי-שורשים" שתפקידן לעגן את הצמח במים. צבירת מינרלים בצורת מחטי צור או גיר, או מילוי של התאים ושטחי המגע שלהם עם הקרקע בחומר מוצק, מאפשר לחלק מהצמחים להוות בתי גידול מוצקים.

אין בכוונתנו להיכנס לעובי הקורה של תחום נרחב זה אלא לשם הזיהוי של המינים הנפוצים או/ו אופייניים לחוף מפרץ אילת. נמנענו לטיפול באצות הפלנקטון, שניתן להבחין ולזהותם בעיקר באמצעות מיקרוסקופים. קצת מידע עליהם תקבלו מקריאת פרק ג' בספר "מפרץ אילת מים סוף ועד סופו" הן בצמחים, ופרק ז' המטפל בפלנקטון.

גם כאן, הגלריה בעמוד השער של הצמחים כוללת נציגים מכמה קבוצות אלה. הקוראים יוכלו לנווט לדפים שבהם תמצאו תיאור של הצמחים – אצות, עשבי-ים ואף עצים שגדלים בחוף אילת וחלקיו הדרומיים של מפרץ אילת.

מקורות:

דפני י. 1975-80 – **החי בחוף מפרץ אילת** – חוברת בהוצאת החב' להגנת הטבע ובי"ס שדה אילת
פישלון, ל, אלון, ע. 1984 – **האנציקלופדיה "החי והצומח של ארץ ישראל"**. כרך 4 – הים. הוצאת החברה להגנת הטבע
דפני, י. 2000 – **"מפרץ אילת מים סוף ועד סופו"**, ספר בהוצאת צ'ריקובר, תל אביב
עינב, ר. 2004 – **"אצות החוף של ישראל"**, ספר בהוצאת אוניברסיטת בר-אילן
ליפקין, י. 1987 – הפרקים "עשבי הים" "אצות החוף" ו"המנגרובים" בספר "סיני" בהוצאת משרד הבטחון

אני מקדיש קטע זה לזכר מורי, פרופ' פ.ד. פור, שמחקר המנגרובים והאצות אשר מרכיבות את מה שהגדיר לראשונה כבית הגידול "מנגל", המאחד את Mangrove ו-algae

בתמונות: האצות הגדולות על שורשי האוויר של המנגרובים בסיני – מחקר פרופ' פ.ד. פור

נוסטלגיה: חוברת החי בחוף מפרץ אילת